

Konec avgusta so tiskarno napadli belogardisti iz Škofje Loke. Dopoldne so bili v bunkerju obveščeni, da so v naseljih nad njim belogardisti. Ob devetih dopoldne se je pojavil pred bunkerjem sovražnikov policijski pes, katerega je straža takoj opazila. Takoj je bila straža postavljena še na drugi strani bunkerja, izvidnica pa je odšla na vrh hriba. Popoldne je bil izveden napad na bunker. Še pred napadom so se partizani iz njega umaknili in nudili napadalcem odpor nekako 400 m vstran od bunkerja. Pri napadu ni bil na strani partizanov nihče ranjen. Ko je sovražnik bunker našel, ga je takoj miniral in tako je bil uničen tiskarski stroj, ves material pa sežgan. Takrat so imeli v bunkerju v delu 1500 izvodov pesmi Mateja Bora.

Po uničenju tiskarne »Julije« so se preselili v Ločnico v Beli potok, kjer so dobili nov tiskarski stroj in napravili nov bunker. Ta tiskarna se je imenovala »Trilof«. Takoj nato pa je bila ustanovljena še »Donas« tiskarna. Meseca septembra 1944 so partizani preselili tiskarno »Trilof« iz Ločnice v Davčo, kjer je obratovala do osvoboditve. Pri selitvi tiskarne iz Ločnice v Davčo je ob prehodu čez cesto pod Volbenkom padlo 7 borcev. Meseca decembra 1944 pa je tiskarna »Trilof« v Davči ob stoletnici Prešernove Zdravljice že natisnila 1500 numeriranih izvodov Prešernove Zdravljice.

Pavle Mrak

PRISPEVEK H KRONIKI NOB V ŽELEZNIKIH

Občina Železniki praznuje svoj občinski praznik 10. januarja v spomin na legendarno borbo za Dražgoše. Srdita borba Cankarjevega bataljona s tehnično in številčno nadmočnim nemškim okupatorjem v januarskih dneh 1942 je brez dvoma edinstveni podvig naših partizanov v NOB. Na isti dan 1. 1943 pa so tudi množično odhajali borci v partizane iz samih Železnikov. Med NOB so predstavljali Železniki eno izmed najčvrstejših trdnjav partizanskega gibanja in so dali vrsto pogumnih borcev in odličnih komandantov. Nič manj kot 340 žrtev je dala občina, sami Železniki pa 53.

Pričujoči sestavek je prispevek k sistematičnemu zbiranju in zborničnemu publiciranju materiala iz NOB iz Selške doline, kar bo brez dvoma treba neprestano dopolnjevati in razširjati s sodelovanjem vseh, ki so v teh predelih partizani, k čemur jih tudi po tej poti vabimo. Podatke je dal Janko Lotrič, roj. 1921, doma iz Železnikov št. 100, potrdili pa so jih Franc Biček, oficir JLA, Jože Ferjančič iz Železnikov, Mirko Ambrožič iz Češnjice in Janko Kralj iz Škofje Loke.

Že tretji dan po kapitulaciji Jugoslavije, tik pred vkorakanjem Italijanov, je tov. Lotrič skupno z Radom Benedikom iz Železnikov uničil (izlil) 70 sodov bencina in mad 30 sodov avtomobilskega olja takratne jugoslovanske vojaške formacije, ki se je umaknila že pred kapitulacijo. Takoj nato je skupina bratov Lotričev, Janka in Franca — ki je padel v NOB 1943 — in Janka Kralja zbirala orožje, ki ga je odvrгла stara jugoslovanska vojska po raznih grmih in vodah. Ko so se Italijani umaknili in so dolino zasedli Nemci, so slednji postopali glede orožja precej strožje. Kljub temu pa omenjeni zbiralec niso oddali 17 pušk in 1 zbrojevke, kar so hranili na podstrešju cerkve v Železnikih. Nato sta oba Lotriča izpred poslopja, kjer je bila nemška straža, vzela 7 zabojev bomb, v katerih je bilo 140 komadov. Te so shranjevali na pokopališču. Vsi trije so nato zbrali še več tisoč nabojev za puške, ki so jih hranili v gozdu nad Železniki.

Skupini so se kmalu pridružili tovariši Miro Klopčič, Marijan Smid, Danilo Klopčič in Jože Kristan. Tovariša Klopčič in Kristan sta padla že v letu 1943 zaradi izdaje.

Takoj po kapitulaciji Jugoslavije so se nekateri izmed magazinov založili s hrano. To pa se ni zdelo prav tov. Valentinu Pavšiču, ki je hotel hrano porazdeliti na enake dele med prebivalstvo in je grozil s puško. Zato je moral na prisilno delo na Koroško, od koder pa je pobegnil julija 1941 in se pojavil kot partizan v domačih gozdovih. Že meseca julija je tudi tov. Janko Lotrič stopil v stik s Pavšičem in tako s še tremi tovariši neznanih imen tvoril prvo partizansko grupo na teritoriju Železniki—Jelovica. Vsak dan je hodil na vezo, kjer mu je Pavšič dajal navodila.

Lotrič je nato delal skupno s tov. Mirom Klopčičem-Mišom. Največ sta prinašala hrano, ki sta jo dobila po trgovinah, in obleko, ki sta jo dobila pri Benediku od stare jugoslovanske vojske. Kmalu pa sta organizirala tudi dnevna poročila. Radioaparat je bil skrit na Lotričevem stanovanju, njegov brat Anton, ki je bil takrat zaposlen na občini, pa je poročila razmnožil na stroj, da so šla nato na vse strani. Radio je vzel nekemu bivšemu jugoslovanskemu oficirju, nato pa ga montiral v predhodno pokvarjeni harmoniji.

Tako se je delo nadaljevalo in vedno bolj širilo, kakor se je širilo osvobodilno gibanje. Največ dela je bilo v decembru 1941, ko so se združile vse grupe Poljanske in Selške doline ter celotne Gorenjske in zasedle Dražgoše. Iz teh grup so nastale tri čete. Lotrič je bil v stiku z Žagarjem in Bičkom. Ker se je bataljon pripravljaj na odpor, sta s tov. Kraljem ponoči znosila vse nabrano orožje, bombe in municijo ter okvire za lahke mitraljeze v Dražgoše. Prineseno sta pred Dražgošami sprejemala Valentin Pavšič in Franc Jelenc, nato pa raznašala na položaje.

Po veliki borbi 9. januarja 1942 so se borci razdelili v dve četi. Ena je odšla v Poljansko dolino, druga pa je ostala v bližini Prtovca. S to je preko tov. Pavšiča imel stik tudi Lotrič.

Ker je bila zima huda, je prejemal od čete po 20 parov čevljev in usnja ter jih razdelil čevljarjem Primožiču, Pintarju, največ pa Jožetu Smidu iz Železnikov v popravilo in delo, nakar jih je vračal partizanskim enotam. Iz kož, jermenja itd. so omenjeni čevljarji delali tudi nove čevlje in škornje.

Konec aprila je tov. Lotrič vodil en vod bataljona, ki je brez boja prenesel zavitke s sanitetnim materialom, ki ga je pripravila dr. Valerija Strnad. Komandant enote je bil Boris Zvan.

Ne dolgo za tem je Gregorčičeva četa, ki je bila na Jelovici, napravila akcijo pri trgovcu Bajželnu v Železnikih in odnesla prehrano in obutev. Akcija, v kateri je Lotrič dobil nalogo opazovati nemške straže, se je sicer končala z borbo, vendar brez žrtev.

Delo aktivistov na terenu je bilo vsak dan težje. Stalna zasledovanja, preselitve vaščanov, akcije gestapa itd. so imele za posledico, da so morali železnikarski aktivisti po cele tedne prenočevati po kozolcih, senikih in hostah. Nemci so začeli pošiljati tudi pozive za nabor in je tako odšla prva skupina v NOB 15. januarja 1943, druga, v kateri je bil tudi Lotrič, pa 3. februarja 1943; doma pa so se množile nove vrste aktivistov.

Če zaključimo s podatki o partizanovanju Janka Lotriča: Od 3. februarja 1943 dalje je bil najprej borec II. čete Gorenjskega odreda, nato vodnik II. čete 4. bataljona Gorenjskega odreda, od 7. januarja 1944 komandir štabnih kurirjev pri Kokrškem odredu, v avgustu pa je postal komandant kurirjev IV. operativne zone na področju Gorenjske, kjer je ostal do osvoboditve.

Andrej Česen